

OTVENEVES AZ ANGYALFÖLDI TÉBOLYDA

Az angyalföldi elme- és ideggyógyintézet most üli fennállásának ötven éves fordulóját. A köztudatban még él ez a Hungária-ját. A köztudatban úgy él ez a Hungária-uti hatalmas épületomb, mint a komorság, a sötétség és a rémület háza, úgy emlegetik, mint a lelkek teremőjét, mint az élve eltemetettek otthonát. Nos, az ötvenedik évfordulóra beszámolót irandó, odakint voltam ma. Nem tagadom, szorongva léptem át a küszöbét — és csupa harmóniával jöttem el onnét. Valahogy egészen másnak képzeltem el mindig egy ilyen intézetet: lélekreülően nehéznek, kísértetiesnek és ijesztőnek és mindebből semmit se találtam ott. Az udvaron gyönyörű park, hatalmas platánok kapaszkodnak koronáikkal egymásba, a park közepén szökőkút hármass vizsugara

ugrik a napfényes magasba, csupa madárhang itt minden, rigók kiabálnak, sármányok rikkantanak, bogarak zümmögnek a fák között, virágok illatoznak s a nagy épületek békésen és csöndben állnak a fényben. Csupa béke minden, csupa csönd. Semmisse mutatja, hogy hol járunk s a környezet miatt azt is képzelhetnénk, hogy valami szanatórium parkjában. Az ápoltak miatt is, akikkel találkozunk beljebb. Csikos betegruhákban sétálgatnak, udvariasan köszönnek, újságot vagy könyvet olvasnak, gyomlálnak a kertben, műhelyekben dolgoznak vagy szunyókálnak... Ez az a kísérteties hely? — kérdezem. A kinti láрма, hajsza, harc és téboly után, itt szinte tenyerére veszi az embert a béke és a csönd s életét legyezi a nyugalom. Az ötvenéves intézet szinte álmodik.

Az intézet története

— Ez a rémület háza? — kérdezem.
Zsakó István dr., az intézet igazgatója és vitéz Szecsődy Imre dr., az intézet férőosztályának főorvosa kísér a csöndesen jubiláló intézetben s komolyan mondják:

— Ez. De a „rémület háza“ néven csak odakint ismerik. Itt bent a nyugalom és a vizsgálás házában hívják. És a gyógyulás házában. Az üdött és szomorú zavarba hullott emberi lelkek otthona ez, ahol béke terem nekik, megnyugvás, emberi szó, gyógyulás és remény. Csaknem szent hely ez itt: a megzavart lelke kcsititgatásának és önmagukra találásának a helye. Mindennapos emberi találkozó van itt a teremtett lélekkel. Itt enyhülnek meg a legszomorubb emberi szenvedések.

Ilyeneket mond nekem itt ez a két komoly férfi, ez a két orvos. Szinte átszellemült az arcuk s minden szavukban a hivatás magasasztossága. Valóban: van-e nemesebb hivatás, mint visszaadni a látást az elhomályosult lelkeknek?

1884-ben kezdte meg működését ez az intézet, de itt áll az ország első magánelme-gyógyintézetét már 1840-ben. Pólya József dr. létesítette és tartotta fenn. Irgalmatlan neve volt akkor még: *Örjintézet* vagy *Gyryathus*. Pólya József dr. nem sokára eladta a telket és a házakat 1879-ben magánosoktól vásárolta meg a belügyminisztérium, hogy itt helyezze el a közveszélyes és gyógyíthatatlan betegeket gondozás céljából. Később berendezkedett az intézet a gyógyítható betegek ápolására is, 1926-ra külön idegosztályt is építettek, úgy hogy most már ne csak elme-, hanem egyben ideggyógyintézet is ez az angyalföldi, hatalmas épületcsoport. Elme- és ideggyógyintézet, ahol lelkes, hivatásukat érző, tudós orvosok foglalkoznak a betegekkel, vizagstallják és gyógyítják őket s ahonnét nem egy ember ment ki gyógyultan ismét a világba, úgy, hogy örök életre áldani fogja azt a szeretetet, amely itt visszaadta őt az élő életnek.

Az ötvenöt év alatt valamivel több, mint huszezer beteget ápoltak itt. Ha meggondoljuk, hogy ide általában hosszabb, néha egy-két évre szóló ápolásra kerülnek be a meghasonlott emberek, rájövünk, hogy óriási ez a szám. A napi legnagyobb létszám 700 volt s most kerek 529 ápolója van az intézetnek. Sehöl, semmi zsufoaltság, amiről nemrégén annyit beszéltek, mindenütt tökéletes rend és tökéletes tisztaság.

'Egy kis körséta

Egy kis körsétát teszünk a hatalmas falak között. Jobbra nagy épület földszintjén vannak a férőosztály helyiségei. Szép, nagy, levegős termek, most alig egy-két ember fekszik bennük, csak a lázasak. A többiek kint vannak a napfényben a zárt udvaron és mondom, olvasgatnak, van, akinél egy legfrissebb mai lappéldányt találok. Többben cigarettáznak és mindannyian udvariasan felállnak, mikor belépünk közéjük. Vannak, persze, akik komoran magukba mélyedve ülnek meg a sarkokat. Az ápoltak nagyrésze azonban munkahelyén van. Az emelet a női ápoltaké. Közülük is kevesen vannak itt. Ők is lent sétálnak a saját udvarukon vagy dolgoznak szépen.

Igy hát meglátogatjuk a műhelyeket. Az asztalosműhelyben énekel a fűrész, rikolt a gyalu, kopog a kalapács; valami szekrényt javítanak. A munkavezető ápoló szépen lent, mit végeztek s folyik a munka tovább. Van itt cipészműhely — itt ég a munka — szabóműhely, csak úgy villognak a tűk, a

betegek még énekelnek is, dolgoznak a kosár és gyékényfonók, a női varrodában katognak a varrógépek — senkisémondaná, ha ide belép, hogy elme-gyógyintézetben van itt. Külön fekvőtérasz van a tüdőcsucshurutusok részére, ahol a betegek kora tavasztól késő őszig kint lehetnek. A konyhakert is az ápoltak gondozzák és aligha el nem vinné a kert egy versenyen az első díjat. Van egy muzeuma az intézetnek, ahol az ápoltak munkái, (festmények, rajzok, slójd-munkák, mántegy 2500 darab) vannak kiállítva.

Mit mond az igazgatófőorvos?

Csodálkozva fejezem be a látogatást és nem győzök ámolni a látottakon. Most Zsakó István dr. igazgatót kérdezem az ápolás módjáról s a következőket mondja:

— Jelenleg pontosan 529 betűnk van. Nagyobb részük betegsége inkább öröklött s csak a kisebbik rész betegsége szerzett. Az idei statisztikát még nem állítottuk össze, de a régiék alapján azt mondhatom, hogy legtöbb betegünk volt a segéd munkások és napszámokosok közül, utánuk következnek az iparral foglalkozók és azután a szellemi munkások. A gyógykezelési mód kétféle: tüneti és okmegszüntető. Semmit nem hagyunk figyelmen kívül és minden tudományos gyógy módot megpróbálunk, hogy visszaadjuk ápolójainkat az életnek. Ami a gyógyulást illeti, hát az abszolút gyógyulás arányszámát 2—5 százalékra tehetem, a nagymértékű javulást 10—15 százalékra, míg a kismértékű javulás arányszáma körülbelül 20 százalék. *Nem áll tehát meg az a közhi-delem, hogy az elme baj gyógyíthatatlan.* Ha még azt elmondom — végzi be —, hogy a betegek kezelését 12 orvos látja el, akik közül hat kinevezett és 6 állástalan diplomás, körülbelül mindent elmondtam nagyvonalakban, ami az ápolásra vonatkozik. Csak még egyet: az elme-gyógyintézetekkel kapcsolatban mindenkinek a *kényszerzubbony* jut az eszébe. Hát kérem, nekünk ilyen *alkalmatosságunk nincs.* Én magam is élettemben egyszer láttam egyet, azt is muzeumban. Egy bizonyos: itt mindenki a legjobb tudása szerint s a legteljesebb hivatásérzéssel látja el feladatát, a legnemesebb emberi feladatot, ami orvosnak csak adatik: a lélek meggyógyítását.

Ezeket mondja Zsakó István dr. igazgatófőorvos és igazat mond. Ez a tizenkét orvos itt mint a szeretet és a segítés hivatottja jár itt az elesett életek között s nyújt vigasztalást, enyhítést és a lehetőség szerint gyógyulást. S hogy mindezt hallottam és mindezt végignéztem, bucsuzás után valóban úgy lépem át ennek az ötven éve működő intézetnek a kapuját, mintha templomból jöttem volna ki. Az emberi jószág és áldozatkészség templomából. S ezekre a szép, komoly orvosarcokra s erre a békére, ami itt terül, még nagyon sokáig emlékezni fogok.